

Tomasz Sowiński

Nieuchronność kryzysów finansowych – czyli wolność czy samowola rynku finansowego?

Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość 8, 386-389

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nieuchronność kryzysów finansowych – czyli wolność czy samowola rynku finansowego?

Anna Jurkowska-Zeidler, *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer Polska, seria „Monografie”, Warszawa 2008, ss. 400.

Liczne dyskusje dotyczące problematyki kryzysu finansowego, zadłużenia publicznego, przyczyn deficytu, pomysłów na jego zwalczanie są źródłem poznania wielu stanowisk, pomysłów, propozycji rozwiązań, a wśród nich wielu stwierdzeń i zapatrywań będących odzwierciedleniem nowych myśli, trendów, kierunków, w jakich powinny zmierzać finanse publiczne w zakresie dyskutowanych problemów.

Były wśród nich, z jednej strony, ciekawe koncepcje, wskazujące wręcz na podstawy i zasady pojmowania prawa finansowego, na przykład traktowania finansów publicznych w RP jako elementu finansów UE. Zaprzestania ciągłego postrzegania finansów publicznych na zasadzie „my i oni”, lecz spojrzenia przez pryzmat określeń „wspólnie” czy „razem”. W tym kontekście można by powiedzieć, że czas nauczyć się grać w drużynę, skoro samemu nałożyło się błękitną koszulkę z żółtymi gwiazdami. Choć z drugiej strony, skoro to takie oczywiste, to dlaczego tak nieliczni o tym mówią? Profesor Cezary Kosikowski już dawno zwrócił uwagę, że „w podejściu do prawa finansowego nadal występuje wadliwe traktowanie zagadnień wydatków publicznych. Tradycyjnie są one postrzegane głównie, jako wydatki budżetowe i tylko przy tej okazji rozpatrywane. Tymczasem problemy wydatków publicznych zdecydowanie przekraczają ramy gospodarki budżetowej”¹.

W poszukiwaniu rozwiązania problemu nie można kierować się wszak ambicją wygrania dyskursu za wszelką cenę, lecz chęcią skutecznego rozwikłania kwestii². Można też spotkać się z postulatem jeszcze bardziej globalnego ujmowania problematyki związanej z finansami publicznymi, przynajmniej w nie-

¹ Zobacz: C. Kosikowski, *Prawo finansowe w Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005. s. 10. Pragnę także zwrócić uwagę, iż: „nauka prawa finansowego w Polsce nie zajmuje się niestety problemami teoretycznymi. Nie stara się stworzyć teorii prawa finansowego, dotyczącej zwłaszcza tzw. części ogólnej” (s. 11). Podobnego zdania jest prof. Ryszard Mastalski, choć w swojej monografii przedstawia właśnie między innymi teorie prawa podatkowego, patrz: R. Mastalski, *Stosowanie prawa podatkowego*, Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008.

² R. Mastalski, dz. cyt., s. 190.

których szerszych aspektach, związanych zwłaszcza z rynkiem finansowym³. Należy także dodać, że autorka recenzowanej monografii już kilka lat wcześniej w swoich publikacjach zwracała uwagę na problemy, które mogą wystąpić na rynku finansowym, ale – jak widać – ci, co powinni, nie zwrócili uwagi na jej prace, a przynajmniej nie zastosowali się do uwag i ostrzeżeń w nich zawartych, a szkoda⁴. Kolokwium habilitacyjne Anny Jurkowskiej-Zeidler, które miało miejsce zaledwie kilka dni po oficjalnym ogłoszeniu kryzysu finansowego, mogłoby się zamknąć właściwie w stwierdzeniu: „A nie mówiłam?”. Rzadko zdarza się praca tak bardzo aktualna i wpisana w praktyczne potrzeby dziedziny, której dotyczy. Aż drażniąca jest świadomość, że w pracy, której zwieńczeniem jest recenzowana monografia, wielokrotnie na różnych konferencjach naukowych, także zagranicznych, autorka zwracała uwagę na niebezpieczeństwa, które mogą nastąpić, i ich przyczyny oraz przede wszystkim na sposoby ich uniknięcia. Poparte zostało to licznymi publikacjami. Cóż, nauka sobie, a życie sobie.

Moim zdaniem potrzeba niewątpliwie powrotu do stosowania zasad i stosowania się do treści owych zasad, gdyż ograniczenie się jedynie do mówienia o zasadach jest pustą retoryką, a często sofizmem, mającym usprawiedliwić postępowanie niejednokrotnie od nich dalekie. Nie jest to też przedmiotem niniejszych uwag, lecz jedynie ich cieniem, złym odbiciem tego, co winno być czynione⁵.

***

Monografię rozpoczyna obszerne *Wprowadzenie*, które przynosi czytelnika w sferę w niej poruszaną, wyjaśniając sytuację, okoliczności, problematykę i formułę oraz potrzebę powstania dzieła, choć tę ostatnią niezwykle wprost zwerfikowało samo życie, acz, niestety, w tej czarnej wersji przewidzianej przez autorkę. Po nim następuje pięć ciężkich wagą poruszanych problemów i głębokich merytorycznie rozdziałów, konsekwentnie prowadzących przez złożone meandry przedstawianej problematyki bezpieczeństwa rynku finansowego.

---

³ To właśnie recenzowana niniejszym praca: A. Jurkowska-Zeidler, *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer Polska, seria „Monografie”, Warszawa 2008.

⁴ Na przykład: *Rola Europejskiego Banku Centralnego w zapewnieniu bezpieczeństwa jednolitego rynku finansowego Unii Europejskiej*, [w:] *Rynek finansowy. Inspiracje z integracji europejskiej*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008, s. 13–20; *Bezpieczeństwo rynku finansowego. Ujęcie prawne*, [w:] *Współczesne finanse. Stan i perspektywy rozwoju rynku finansowego*, red. D. Dziawgo, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008, s. 85–99; *Systemy gwarantowania depozytów jako element sieci bezpieczeństwa (safety net) jednolitego rynku finansowego Unii Europejskiej*, [w:] *Strategia Lizbońska a zarządzanie wartością*, red. L. Pawłowicz, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2006, s. 226–245.

⁵ T. Sowiński, *Finanse publiczne i prawo finansowe, a kryzys finansowy w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Po pierwsze – zasady!*, [w:] *Public Finance and Financial Law in the Context of financial Crisis in Central and Eastern Europe*, red. E. Ruśkowski, I. Zawerucha, Temida 2, Białystok–Lwów 2010, ss. 94, 95.

Pierwszy rozdział, zatytułowany *Nowa architektura finansowa Unii Europejskiej*, wprowadza nas w zagadnienia jednolitego rynku finansowego UE, jego integracji, zasad funkcjonowania, globalizacji rynków finansowych. Ukazuje proces tworzenia i wdrażania nowych regulacji prawnych integrujących rynek finansowy w UE.

Drugi – *Sieć bezpieczeństwa rynku finansowego, jako podstawa nowej architektury finansowej* – stwierdza, co wydaje się oczywiste, iż bezpieczeństwo rynku finansowego i stabilność finansowa to po prostu dobro publiczne, a każdy kryzys finansowy w owo dobro, a zatem i w dobro obywateli, godzi. Wskazuje genezę idei i opisuje pojęcie nowej międzynarodowej architektury finansowej, strukturę instytucjonalną sieci bezpieczeństwa oraz jej potencjalną efektywność.

W trzecim rozdziale – *Nadzór nad rynkiem finansowym, jako element sieci bezpieczeństwa rynku finansowego UE* – autorka przedstawia konstrukcję prawną nadzoru nad rynkiem finansowym UE, zasady ją charakteryzujące, koncepcję i przyszłościowy kształt tej niezwykle ważnej, jak się podczas analizy ostatniego kryzysu okazało, instytucji.

Czwarty rozdział – *System gwarantowania depozytów w sieci bezpieczeństwa rynku finansowego UE* – wszechstronnie przedstawia tytułowe zagadnienie, nawiązując je z różnych stron i w kilku aspektach, podkreślając rolę gwarantowanych depozytów w zapobieganiu i zarządzaniu kryzysem finansowym.

Ostatni, piąty rozdział – *Bank centralny, jako instytucja pożyczkodawcy ostatniej instancji w sieci bezpieczeństwa finansowego* – dopełnia całości opracowania, przedstawiając koncepcję, instrumenty możliwe do wykorzystania oraz jurysdykcję pożyczkodawcy ostatniej instancji, jego rolę w zarządzaniu kryzysem, a wszystko to w aspekcie bezpieczeństwa i stabilności rynku finansowego.

Monografię uzupełniają wnioski, zestawienie aktów prawnych, orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości i licząca 454 pozycje wielojęzyczna bibliografia.

„Nadzór determinuje skuteczne funkcjonowanie pozostałych elementów tworzących sieć bezpieczeństwa rynku finansowego Unii Europejskiej” – tym wnioskiem Anna Jurkowska-Zeidler kończy swą niezwykle interesującą pracę, dając jasno do zrozumienia, że w dziedzinie mrzonek i absurdów można pozostawić glosy żądające absolutnej swobody działania podmiotom, zwłaszcza niepublicznym, rynku finansowego, które przecież w tak dramatyczny sposób dowiodły swej niezdolności do udźwignięcia jego bezpieczeństwa, a co za tym idzie, bezpieczeństwa finansów publicznych UE i jej poszczególnych państw członkowskich. W konsekwencji również bezpieczeństwa obywateli, którzy nie mają praktycznie żadnego wpływu na prawidłowe funkcjonowanie i bezpieczeństwo rynku finansowego, często nie mając także, co jest oczywiste, o nim żadnego pojęcia.

Jak to zostało ciekawie sformułowane: „zyski zostały sprywatyzowane, a długi uspołecznione”. Monografia daje możliwość, by przynajmniej po szkodzie być mądrzejszym i skutecznie przeciwdziałać ewentualnemu powtórzeniu kryzysu

finansowego, a co najmniej istotnie zmniejszyć jego skutki oraz być gotowym do podjęcia właściwych działań, które skutecznie i szybko mogą im zaradzić.

Warto sięgnąć po tę wartościową lekturę, natomiast w atmosferze zapowiedzi drugiej fali kryzysu finansowego może w szczególny sposób trzeba by dedykować monografię Anny Jurkowskiej-Zeidler decydom, którzy – podobnie jak obywatele – często nie mają o rynku finansowym także żadnego pojęcia, co już nie jest takie oczywiste, gdyż mając wpływ na prawidłowe funkcjonowanie i bezpieczeństwo tego rynku, przynajmniej powinni.

Tomasz Sowiński